

УДК 81'367.623:81'37

СЕМАНТИКА ПРИКМЕТНИКІВ, ЯКІ ПЕРЕДАЮТЬ ЕТИЧНУ ОЦІНКУ**Касинець Д.В.**

Відокремлений підрозділ

Національного університету біоресурсів і природокористування України

«Мукачівський аграрний коледж»,

Ужгородський національний університет

Досліджено лексико-семантичну групу прикметників, що передають загальну етичну оцінку. Вони вказують також на часткову етичну оцінку і відрізняються способами передачі оцінки. Лексико-семантичні варіанти прикметників із загальною етичною оцінкою містять в своєму значенні вказівку на відношення оцінки до сфери моралі, при цьому власні ознаки об'єкта оцінки не вказуються. Лексико-семантичні варіанти прикметників, які позначають часткову етичну оцінку, називають перш за все ознаку об'єкта. Полісемантичні прикметники, пряме номінативне значення яких включає той або інший тип оцінки, розвивають в своїх структурах значення, яке вказує на етичну оцінку, переважно на базі семантичних переходів, що здійснюються в результаті того, що поняття, яке вони позначають, подається в різних аспектах.

Ключові слова: семантика слова, лексичні значення, оцінка, діахронічний, моральні якості людини, етикетний.

Постановка проблеми. Ми передбачаємо дослідження мовних явищ за їх відношенням до інших мовних фактів. Об'єктом у даному випадку стають відношення, які забезпечують мовній системі цілісність, комунікативну динамічність та нормативну визначеність. При цьому можна обійтися без змістової сторони: значення одних одиниць розкриваються через відношення до значень інших на основі спільності й відмінності їх семантики.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Морально-етичні норми поведінки людей є складовою частиною виховання, освіти та культури. Розуміння культури неможливе без освоєння відповідної мови. Фундаментальні основи взаємозв'язку мови і культури було закладено ще в працях фон Гумбольдта, О. Потебні та Е. Сепіра. Процесами розвитку мови займаються багато вчених: Андрусяк І.В., Антипов А.Г., Гармаш О.Л., Єнікеева С.М., Ребрій О.В., Сакал Т.М.

У сучасній науці про мову не існує єдиної спільної думки про те, що складає семантичну основу слова. Можна виділити кілька різних напрямків, розмежувавши їх умовно за тим параметром, який забезпечує слову єдність: семантичний стрижень (В.В. Виноградов, А.А. Уфимцева), семантична нитка (О.І. Смирницький), загальне поняття (Е.В. Курилович), загальне значення лексики (Л.О. Новиков), певним чином упорядкована структура значень ЛСВ (В.В. Виноградов): співвідношення лексико-семантичних варіантів і виділення основного значення, встановлення відношень семантичної похідності та визначення її бази; попарний зв'язок слово значень всередині семантичної структури лексики (М.П. Фабіан).

Виділення не вирішених раніше частин загальної проблеми. Пошуки нових методів та прийомів семантичних досліджень ведуться і стосовно об'єкта вивчення семантики. З одного боку,

визнається об'єктивність існування окремого слова не тільки як частини вже сформованого твору мовлення, а як закріпленого у свідомості мовців еквівалента елементів дійсності. Цей напрямок одержав назву «лексикоцентричної» семантики. З іншого боку, перевага надається семантиці зв'язного тексту (Хомський, Катц, Постал) і звідси назва – «текстоцентрична» семантика. Перший базується на лексикографії, для якої вихідним є наявність слів у мові. Даний напрямок семантичних досліджень не заперечує ролі словосполучення у визначенні семантики слова, а навпаки, часто звертається до контексту, в якому реалізуються різні лексичні значення.

Вивчення семантики ведеться ще й у напрямках розмежування об'єкта аналізу. Одні вчені за об'єкт приймають значення слова як мовного знака, розуміючи під значенням суцільний, недискретний, незалежний від контексту семантичний простір; інші розглядають слово в мовленні, вивчають семантичну фіксацію слова в процесі спілкування і експліцитно визначають його семантику через сукупність потенційних типових сполучень, де фіксується дане слово. Перший напрямок можна назвати традиційним, оскільки він являє собою аналітичне або генетичне вивчення значення слова, при якому увага звертається головним чином на діахронічні зміни семантики. Другий напрямок виник пізніше і отримав назву «операційного» або «функціонального», метою якого є синхронічне дослідження функціонування семантики лексичної одиниці. [6, с. 25].

На думку окремих дослідників, розрізняються три основні категорії семантики: перша пов'язана з діахронічним вивченням змін у значеннях слів (семасіологія); друга стосується символічної логіки (філософський підхід), що аналізує закони функціонування мови; третя розглядає відношення між мовою, мисленням і поведінкою (науковий підхід) (Postman, Weingartner).

Семантика як наука вже із самого початку свого виникнення знаходилася у центрі уваги вчених, проте й досі характеризується недостатньою розробленістю своїх проблем у зв'язку з появою відносно нових галузей лінгвістики та завдяки посиленому інтересу мовознавців до вивчення когнітивного аспекту людської мови.

Другий підхід передбачає дослідження мовних явищ за їх відношенням до інших мовних фактів. Об'єктом у даному випадку стають відношення, які забезпечують мовній системі цілісність, комунікативну динамічність та нормативну визначеність. При цьому можна обійтися без змістової сторони: значення одних одиниць розкриваються через відношення до значень інших на основі спільності й відмінності їх семантики.

Вивчення семантики ведеться ще й у напрямках розмежування об'єкта аналізу. Одні вчені за об'єкт приймають значення слова як мовного знака, розуміючи під значенням суцільний, недискретний, незалежний від контексту семантичний простір; інші розглядають слово в мовленні, вивчають семантичну фіксацію слова в процесі спілкування і експліцитно визначають його семантику через сукупність потенційних типових сполучень, де фіксується дане слово. Перший напрямок можна назвати традиційним, оскільки він являє собою аналітичне або генетичне вивчення

значення слова, при якому увага звертається головним чином на діахронічні зміни семантики.

На думку окремих дослідників, розрізняються три основні категорії семантики: перша пов'язана з діахронічним вивченням змін у значеннях слів (семасіологія); друга стосується символічної логіки (філософський підхід), що аналізує закони функціонування мови; третя розглядає відношення між мовою, мисленням і поведінкою (науковий підхід) (Postman, Weingartner).

Мета статті. Головною метою цієї роботи є спроба дослідити семантику прикметників, які позначають моральні якості людини, з точки зору способів вираження ними значень, які містять етичну оцінку в структурі багатозначних прикметників.

Виклад основного матеріалу. Прикметники характеризуються різноманіттям семантики оцінки. Серед них виділяється група прикметників загальної оцінки, значення яких полягає у вираженні загальної оцінки об'єкта без вказівки на які-небудь його ознаки, а також більш ширша група прикметників з частковим значенням оцінки, яке дає оцінку одному із аспектів об'єкта з певної точки зору, при цьому зазвичай називається і сама ознака, яка оцінюється [5, с. 13]. До складу останньої групи входять лексико-семантичні варіанти прикметників, що означають моральні якості людини. Значення таких прикметників мають ознаку «добре/погано», основою якої є відповідність/невідповідність прийнятним в суспільстві морально-етичним нормам.

Аналізуючи досліджувану лексику, помічаємо, що мовні одиниці як компоненти системи і структури мови описуються у Великому Оксфордському словнику за допомогою різномасштабного повторення тих самих ознак більшою або меншою мірою. Саме це повторення виражає різновид безперервності структурної організації лексичної семантики.

У досліджуваному словнику англійської мови семантична безперервність здебільшого представлена формулами тлумачення, при зіставленні яких перекоуємося, що лексичні значення слів англійської мови розкриваються за принципом пояснення одного слова через друге, другого – через третє і т.д. У результаті при визначенні семантики лексичної одиниці в її безпосередньому зв'язку з іншою або іншими лексичними одиницями встановлюємо в зіставлюваних семантичних структурах не лише наявність (відсутність) спільних семантичних компонентів, а й ступінь їх прояву. Дана ланцюжкова співвіднесеність складає семантичну закономірність формування етичної лексики в англійській мовній системі [6, с. 34].

Лексема в постійній системній співвіднесеності з іншими елементами множини поступово формує своє власне семантичне обличчя, свою семантичну значущість, що забезпечує їй право на активне функціонування в системі, породжує тенденцію до зосередження навколо неї інших членів цієї системи. Яскравим прикладом нашого висновку є група досліджуваної лексики, семантика яких розкривається шляхом вказівки на особу, її повсякденну діяльність, внутрішній стан, відношення з іншими членами суспільства, характер вчинків і наслідки. Укладачі Велико-

го Оксфордського словника виділили в прикметнику **good** хороший значення, на першому місці з яких стоїть: *of a high standard or quality*, що відповідає такій сукупності українських еквівалентів: високого стандарту або високої якості. Друге значення тлумачиться такою дефініцією: *skillfull – able to do something well*, що відповідає українському вмільий – здатний робити щось добре. У третьому значенні виділяються ознаки стосовно відношення між комунікантами: *pleasant, enjoyable; successful or correct; useful or helpful*. Семантика досліджуваного прикметника містить у собі вказівку на високий ступінь прояву етикетних почуттів, норм поведінки й спілкування, що передаються формулами тлумачення: *behaving well and not causing any trouble; well-behaved; kind and understanding about what other people need or want; behaving correctly or being right according to accepted moral standards* та у виразах *to be good with people, with words, smb's too good for smb, be as good as your word, a good word for smb/sth, good Samaritan, good girl/boy, would you be good enough to do smth?*

А лексема **bad** поганий – позначає страх, біль, переляк, негативні емоції: *not sensible or not suitable in a particular situation; morally wrong or evil; wrong behavior spoken doing you should not to do, or behaving in a wrong way, naughty; serious or severe; bad language is rude or offensive ma у виразах be in a bad mood/temper, feel bad, be in a bad way, bad lot/sort/type, in bad faith, bad blood, not have a bad word to say about/against smb. etc.*

Прикметники негативної оцінки **shocked** шокующий, **unfriendly** недружній і **angry** злий мають не лише майже однакоvu кількість значень, але й спільну семантику: Так, наприклад, спільними для цих слів є наступні тлумачення: *feeling surprised and upset by something very unexpected, unpleasant, bad*. Кожна з досліджуваних лексичних одиниць характеризується своєю індивідуальною семантикою. Для слова **shocked** такою є вказівка на: *very offened because something seems immoral or socially unacceptable; be in a state of shock; shaken; horrified; appalled; traumatized; outraged; devastated; stunned; dazed; aghast ma у виразах shocked look / expression / voice*. Особливістю семантики даних англійських слів є те, що вони, крім спільних рис, відзначаються специфічними, тільки їм притаманними лексичними значеннями. Так, наприклад, слова, **unfriendly**, як і **angry**, характеризуються своїми індивідуальними семантичними наборами, що передають суспільно обумовлену негативну оцінку людей і відзначаються високим ступенем вияву неприязних, поганих та недружніх стосунків між людьми. Слово **unfriendly** тлумачиться у Великому Оксфордському словнику такими дефініціями: *not kind or friendly; behaving towards someone in a way that shows you are not interested in them; an unfriendly government or nation is one that opposes yours; hostile; cold; frosty; aloof; antagonistic; antisocial; unwelcoming; impersonal; forbidding*. Тоді як лексема **angry** характеризується наступними значеннями: *feeling strong emotions which make you want to shout at someone or hurt them because they have behaved in an unfair, cruel, offensive, way, or because you*

think that a situation is unfair, unacceptable; mad; cross; annoyed; irritated; bad-tempered; in a bad/foul mood; in a huff; sb has got up on the wrong side of the bed; angry with / at yourself. До цієї ж групи та мікросистеми «поведінка» належить і прикметник **friendly** дружній, якому належать такі тлумачення: *behaving towards someone in a way that shows you like them and are ready to talk to them or help them; be friendly with sb; warm; nice; amiable; welcoming; hospitable; genial; cordial; approachable*. Соціолінгвістичний характер досліджуваної семантики чітко передається значеннями слів і висловлювань: *user-friendly/customer-friendly, environmentally-friendly / ozone-friendly/ eco-friendly, friendly fire*.

Слова **polite** ввічливий займає особливе місце в етикетній лексиці сучасної англійської мови, оскільки його лексичні значення вказують на найвищий ступінь прояву почуття ввічливості й хороших манер, де важливу роль відіграють соціально обумовлені фактори прояву етикету – манери вести себе й спілкуватися в певному середовищі: *behaving or speaking in a way that is correct for the social you are in, and showing that you are careful to consider other people's needs and feelings; you make polite conversation, remarks because it is considered socially correct to do this, but not necessarily because you believe what you are saying: polite remarks/ conversation/ interest, in polite society/ circles/ company; well-mannered; well-behaved; courteous; respectful; civil*.

Отже, у тлумаченні полісемічних прикметників, які передають етичну оцінку відображено відношення, якими характеризуються окремі лексичні одиниці як елементи семантичної системи англійської мови. Однією з важливих ознак системності описуваних відношень у лексичній семантиці досліджуваної мови є їх поліфункціональність: між двома елементами семантичної системи мови вони виступають то як ознаки мікросистемного, то як макросистемного характеру.

Словникові тлумачення інших одиниць включають значення певної ознаки, яка проявляє етичну оцінку, вказує на поняття, яке включає в систему норм, прийнятих в даному мовному колективі. Прикметник **honest** чесний включає мікросистему «характер» *someone who is honest always tells the truth and does not cheat or steal*, «твердження / відповідь» *not hiding the truth or the facts about something; frank*; «робота» *honest work is done using your own efforts and without cheating*; «звичайні хороші люди» *honest people are not famous or special, but behave in a good, socially acceptable way*. Дана дефініція вміщує вказівку на такі ознаки об'єкта, як чесність, порядність. Такий прикметник передає часткову етичну оцінку. Ці якості завжди оцінюються суспільством як позитивні. Також легко може сполучатися з різними частинами мови: *to be honest with; honest! honest to God; make an honest woman of sb*. Отже, в межах однієї мікросистеми слова своїми лексичними значеннями тісно переплітаються одне з одним, утворюючи ланцюжкові безпосередні та опосередковані зв'язки.

У процесі аналізу лексичної одиниці **dishonest** нечесний спостерігаємо, що досліджуваний прикметник формує навколо себе мікросистему, яку назовемо «безчесний, брехливий, неславний»

та має наступні дефініції: *not honest, deceiving or cheating people; corrupt; devious; underhand; sneaky; sly; unscrupulous; fraudulent*. Слово *sweet* м'який вклучає три мікросистеми: «характер» *kind, gentle, and friendly, sweet-tempered, nice, keep sb sweet*; «думки/емоції» *making you feel pleased, happy and satisfied*; «звуки/голос» *pleasant to listen to*.

Отже, система англійської мови зазнавала впливу як лінгвістичних, так і екстралінгвістичних факторів, внаслідок чого відбулися якісні зміни в семантиці слів. Окремі прикметники досліджуваної групи можуть вступати у відношення з іншими елементами як цієї ж, так і близьких або віддалених за лексичними значеннями груп. Отримані внаслідок лексико-семантичного аналізу, комплекси лексичних значень слів в англійській мові виступають змінними та рухомими, тому для них характерна варіативність. У сучасній семантиці англійської мови розрізняються два основні типи семантичного варіювання: полісемія, важливою ознакою якої є поєднання семантичних ознак у слові, та мовне варіювання, що характеризується лише акцентуванням уже відомих елементів значення і висуває на перший план асоціативні ознаки слова.

До складу досліджуваної лексики входить прикметник *calm спокійний*, у лексичних значеннях якого відображаються етикетні характеристики людей, які не є злі або нервові, а навпаки спокійні та доброзичливі: *quiet, not angry, nervous, or upset; relaxed; chilled-out; laid-back; mellow; cool; keep your head*.

Словникові дефініції одиниць оцінки складаються з компоненту, який вказує на наявність позитивної або заперечної оцінки в змісті і, який виражений прикметником оцінки (**bad, wicked, vicious, evil, excellent, pure, clean**), і із компоненту, що означає морально-етичний характер цієї оцінки (**moral, immoral**), наприклад: **good** «*Morally excellent*»; **evil** «*Morally depraved, bad, wicked, vicious*». Прикметники цього типу означають загальну етичну оцінку. Дескриптивний і оціночний компонент в семантиці даних прикметників взаємозв'язані, і розділити їх можна лише умовно.

На основі узагальнення дескриптивного компонента значення, яке відображає загальне поняття, всі прикметники з частковою етичною оцінкою можна розділити на наступні групи:

1. Прикметники, зв'язані з характеристикою чесності/нечесності, наприклад: *bribeless, conscientious, faithful/corrupt, deceitful, treacherous, honest, direct, guileless, truthful, virtuous, dishonest, sly, unscrupulous, affected, untruthful, smarmy*.

2. Прикметники, які вказують на ставлення до людей, наприклад: *benevolent, compassionate, soft-hearted, hard-hearted, hostile, inhumane, sweet, kind, friendly, soft, generous, bounteous, benign, formal, arrogant, delicate, correct, noble, pleasant, unfriendly*.

3. Прикметники, які виражають відношення до себе, наприклад: *selfless, self-sacrificing/self-loving, conceited, assertive, helpful, self-confident, self-assured, extrovert*.

4. Прикметники, які характеризують культуру поведінки, наприклад: *courteous, polite,*

reverential/foulmouthed, impudent, rude, right, impolite, well-mannered, well-behaved, civil, tolerant, ill-mannered, patient, impatient, insolent, gentle, intemperate, hysterical, aggressive.

5. Прикметники, які називають вольові якості, наприклад: *courageous, dauntless, staunch/dispirited, hen-hearted, milk-livered, barbaric, violent, rough, wild, antisocial*.

6. Прикметники, які пов'язані з вираженням моральних почуттів, наприклад: *contemptuous, envious, hateful, revengeful, moral, immoral, shocking*.

7. Прикметники, які означають відношення людини до праці, наприклад: *assiduous, laborious/idle, sluggish, diplomatic, high-minded, cheerful, communicative*.

8. Прикметники, які характеризують взаємовідношення між чоловічою та жіночою статями, наприклад: *chaste, virtuous/dissolute, lewd*.

Неоднорідність семантики досліджуваних одиниць проявляється і в особливостях реалізації структури оцінки прикметників, які вклучають наступні елементи: суб'єкт – предикат оцінки – об'єкт [3, с. 12]. Особливе значення має об'єкт оцінки, так як він співпадає з назвою предмета, що пов'язана з прикметником.

Характер відношень між компонентами структури оцінки в прикметниках значно змінюється. Так, певну специфіку цих відношень проявляють прикметники, що означають загальну моральну оцінку. Розглянемо прикметник **ill** «*Of persons: Morally evil; wicked, vicious, blameworthy*». Елементи дефініції «*morally evil*», «*wicked*» вказують на загальну негативну етичну оцінку об'єкта, представленого особою. Разом з тим ця оцінка передбачає наявність у об'єкта певного набору часткових ознак оцінки, які в даному соціумі співвідносяться з поняттям «*morally evil*», наприклад: *dishonest, perfidious, sly, untruthful, dissolute, unchaste*. Набір цих ознак досить широкий і може змінюватися в залежності від стереотипного уявлення, про категорію «*morally bad*», а також від об'єкта оцінки.

Центром структури прикметників з частковою етичною оцінкою є ознака об'єкта (особи), який має соціальну значимість і займає певне місце на шкалі морально-етичних оцінок, наприклад: **open-handed** «*Free in giving, liberal, generous, bountiful*»; **knavish** «*Basely unprincipled, fraudulent, rascally*».

Є ряд прикметників, які входять безпосередньо в групу із значенням **honest/dishonest**, наприклад: **fraudulent** «*Guilty of or addicted to fraud; that wrongs another person by false representations; cheating, deceitful, dishonest*».

Розвиток етичної оцінки в структурі багатозначного прикметника може бути зумовлено зміною об'єкта оцінки: пряме номінативне значення, прикметника **worthy** «*Of things; Having worth, possessed of value or importance; good; excellent*» і похідне значення цього прикметника «*Of persons: Distinguished by good qualities; entitled to honour or respect on this account...*». В обох значеннях є вказівка на позитивну оцінку об'єктів, вмотивовану їх найкращими якостями. Однак в похідному значенні, де об'єктом оцінки є особа, з'являється додатковий компонент «гідний поваги», який не може бути співвіднесений з

неживим предметом. Таким чином, зміна об'єкта оцінки в напрямку «не особа-особа» може бути пов'язана з експлікацією деякої ознаки, включеної в систему морально-етичних норм, що впливає на зміну характеру оцінки.

Деякі прикметники в своєму прямому значенні не мають оціночного компонента: **buttery**, **cordial**, **cynic**, **pharisaic**. Пряме номінативне значення цих прикметників обов'язково вміщує сему «притаманний комусь, чомусь», «той, що відноситься до когось або до чогось». Характерною особливістю відносних прикметників є неспіввіднесеність з предметними назвами, які виражені іменниками, що позначають живі істоти.

Розвиток прикметників, які передають морально-етичну оцінку, завжди засновано на метафоричному переносі, при цьому в переносному значенні відбувається актуалізація потенційних сем, що передаються в прямому значенні. Потенційна сема, яке правило, пов'язана з асоціативним уявленням, яке викликає пряме значення слова, і сама стає основою утворення переносних значень. Так, пряме номінативне значення прикметника **low** «*Of small upward extent; not tall; little, short*» супроводжується асоціативним уявленням «той, що не відповідає певному стандарту». Це асоціативне уявлення породжує потенційну сему «нижче певного стандарту», яка лежить в основі утворення цілого ряду переносних значень у прикметника **low**, серед яких – переносне значення з морально-етичною оцінкою: «*In a moral sense: abject, base, mean*».

Метафоричний перенос визначає і процес придбання відносним прикметником якісного значення оцінки. Серед відносних прикметників виділяється група одиниць, пряме номінативне значення яких має сему «притаманний кому-небудь, схожий на когось» і вказівка на представника тваринного світу, наприклад: **cattish** (*Of or like a cat*), **currish** (*Of relating to, or resembling a cur*). В переносному метафоричному значенні актуалізується одна або декілька потенційних сем, які вказують на найбільш характерні ознаки, які людина відмічає у даних тварин. Так, дворовій собаці притаманна злість, миші і кішки – хитрість

та підступність, змії – зрада і т.д. вказані ознаки вживаються в переносних оціночних значеннях: **cattish** «*Sly and spiteful*»; **currish** «*snappish, quarrelsome, snarling, mean-spirited, base, ignoble*»; **snaky** «*quileful, deceitful, treacherous, ignoble*», **snaky** «*quileful, deceitful, treacherous*», **vulpine** «*Cunning, sly*». Тепер ці ознаки вказують на людину, так як перехід відносного значення в якісне оціночне супроводжується зміною предметного імені, яке стає об'єктом оцінки і безпосередньо пов'язане зі сферою людини.

Висновки і пропозиції. Дослідження даної лексико-семантичної групи прикметників виявило в своєму складі як такі, що передають загальну етичну оцінку, так і ті, що вказують на часткову етичну оцінку, які відрізняються способами передачі оцінки. Так, лексико-семантичні варіанти прикметників із загальною етичною оцінкою містять в своєму значенні вказівку на відношення оцінки до сфери моралі, при цьому власні ознаки об'єкта оцінки не вказуються. Лексико-семантичні варіанти прикметників, які позначають часткову етичну оцінку, називають перш за все ознаку об'єкта. Полісемантичні прикметники, пряме номінативне значення яких включає той або інший тип оцінки, розвивають в своїх структурах значення, яке вказує на етичну оцінку, переважно на базі семантичних переходів, що здійснюються в результаті того, що поняття, яке вони позначають, подається в різних аспектах.

Значення, що передають етичну оцінку, виникають і в структурі прикметників, пряме номінативне значення яких не містить оцінку, що підтверджує загальне положення про розвиток семантичної структури слова від конкретного до абстрактного. Утворення значень оцінки в такому випадку здійснюються на базі метафоричних переносів, які виникають як результат актуалізації потенційних сем прямого значення, або на основі реального семантичного компонента, що входить в структуру і прямого, і переносного значень. При цьому процес отримання відносним прикметником якісного значення оцінки завжди пов'язаний зі зміною предметної назви: об'єктом оцінки в переносному значенні стає людина.

Список літератури:

1. Арутюнова Н.Д. Аксиология в механизмах жизни и языка. В кн.: Проблемы структурной лингвистики, 1982. – М.: Наука, 1984.
2. Вольф Е.М. Функциональная семантика оценки. – М.: Наука, 1985. – С. 12.
3. Виноградов В.В. Основные типы лексических значений слова. – М.: Наука, 1977.
4. Потебня А.А. Язык и народность // Эстетика и поэтика. – Москва: Наука. – 1976. – С. 252-285.
5. Уфимцева А.А. Семантика слова. В кн.: Аспекты семантических исследований. – М.: Наука, 1980. – С. 13.
6. Уфимцева А.А. Лексическое значение. – М.: Наука, 1986.
7. Фабіан М.П. Етикетна лексика в українській, англійській та угорській мовах. – Ужгород: Інформаційно-видавниче агентство «Іва», 1998. – С. 34.
8. Ullman S. The principles of semantics. – Glasgow: Jackson, son and Co, Oxford, 1957. – P. 25.
9. The Oxford English Dictionary. Vol. I-XII. – Oxford, Clarendon Press, 1961.
10. The Shorter Oxford English Dictionary on Historical Principles. Third Edition. Vol. I-II. – Oxford, Clarendon Press, 1973.

Касинец Д.В.

Обособленное подразделение
Национального университета биоресурсов и природопользования Украины
«Мукачевский аграрный колледж»,
Ужгородский национальный университет

СЕМАНТИКА ПРИЛАГАТЕЛЬНЫХ, КОТОРЫЕ ПЕРЕДАЮТ ЭТИЧЕСКУЮ ОЦЕНКУ**Аннотация**

Исследована лексико-семантическая группа прилагательных, которые передают общую этическую оценку. Они указывают также на частичную этическую оценку и отличаются способами передачи оценки. Лексико-семантические варианты прилагательных с общей этической оценкой содержат в своем значении указание на отношение оценки к сфере морали, при этом собственные признаки объекта оценки не указываются. Лексико-семантические варианты прилагательных, обозначающих частичную этическую оценку, называют прежде всего признак объекта. Многозначные прилагательные, прямое номинативное значение которых включает тот или иной тип оценки, развивают в своих структурах значение, указывающее на этическую оценку, преимущественно на базе семантических переходов, осуществляемых в результате того, что понятие, которое они обозначают, подается в различных аспектах.

Ключевые слова: семантика слова, лексические значения, оценка, диахронический, моральные качества человека, этикетный.

Kasynets D.V.

Separated subdivision
of the National University of Life and Environmental Sciences of Ukraine
«Mukachevo Agricultural College»,
Uzhhorod National University

SEMANTICS OF ADJECTIVES THAT PASS THE ETHICAL EVALUATION**Summary**

This article is an attempt to study the semantics of adjectives denoting moral qualities in terms of ways of expressing their ethical evaluation. At the same time it is investigated the characteristics of value, containing ethical evaluation of the structure of multi adjectives. Adjectives form a class denoting quality, relation, states, properties. They reflect not only internal but also external world of a man, his relation to reality, which usually has the character of values.

Keywords: adjectives, ethical evaluation, values, semantics, moral qualities.